

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
факультет природничої освіти та природокористування
кафедра географії, геодезії та землеустрою,
Інститут педагогіки НАПН України, відділ методики навчання географії та економіки,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
природничо-географічний факультет, кафедра географії,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, геолого-географічний факультет,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, географічний факультет
кафедра економічної географії та екологічного менеджменту,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі, факультет природничої освіти
кафедра екології, географії і методики навчання,
Софійський університет імені Святого Климента Охридського (Болгарія),
Ойцовський національний парк (Польща),
КЗ «Гайворонський районний краєзнавчий музей», Гайворонської міської ради
Кіровоградської області,
Газета «Краєзнавство. Географія. Туризм»

Географія та екологія: наука і освіта

Збірник матеріалів
X Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-практичної конференції
18-19 квітня 2024 року

Умань
Візаві
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету природничої освіти та природокористування
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 6 від 27 березня 2024 р.)*

Відповідальний за випуск:

Браславська О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Редакційна колегія:

Браславська О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Денисик Г. І.*, доктор географічних наук, професор кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; *Совгіра С. В.*, доктор педагогічних наук, професор кафедри хімії та екології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Красноштан І. В.*, кандидат біологічних наук, професор, завідувач кафедри біології та основ здоров'я Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Герасименко О. В.*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Ситник О. І.*, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Кирилюк В. П.*, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Рожі І.Г.*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Максютов А. О.*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Безлатня Л. О.*, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Рожі Т. А.*, викладач-стажист кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Проценко О. В.*, викладач-стажист кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; *Душечкіна Н. Ю.*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хімії та екології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Комп'ютерна верстка:

Озерова Л. А., викладач кафедри географії, геодезії та землеустрою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Г 35 **Географія та екологія: наука і освіта** : зб. матеріалів Х Всеукр. наук.- практ. конф. (з міжнар. участю), м. Умань, 18-19 квіт. 2024 р. / Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ін-т педагогіки НАПН України, Вінницький держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського [та ін.] ; [редкол: Браславська О. В. (відпов. ред.), Денисик Г. І. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2024. – 204 с.

До збірника матеріалів конференції ввійшли доповіді та тези, якими охоплено широкий спектр географічних і екологічних досліджень. Під час роботи конференції висвітлено такі питання: інтеграція вітчизняної географічної й екологічної освіти і науки у міжнародний простір; історія становлення географії у незалежній Україні; фундаментальні та прикладні дослідження в географії: досягнення, проблеми, перспективи; екологічний моніторинг України та зарубіжних країн; активні форми і методи навчання географії та екології у закладах освіти.

ЗМІСТ

Браславська О. В. Географія в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини: досягнення й модернізація	6
Бевз Т. В. Розвиток туристської галузі у світі	13
Безлатня Л. О., Зеленюк О. В. Хмільник як приклад містечкових етнокультурних ландшафтів	17
Вербицький В. В. Застосування дронів для захисту та відновлення рослинного біорізноманіття на прикладі учнівських досліджень	22
Герасименко О. В., Господарчук І. А. Методичний прийом «ФІШБОУН» як засіб формування критичного мислення в учнів на уроках географії	26
Герасименко О. В., Єфремова О. С. Інтерактивне навчання: зміст поняття	29
Герасименко О. В., Щербак В. В. Історичний дискурс вивчення демографічних процесів в Україні до ХІХ ст.	32
Гапонова Л. П., Костенко О. Г. Моніторингові дослідження водних безхребетних на території Київського Полісся	35
Данильченко О. С., Єрмоменко О. О. Особливості використання методичних прийомів технології проблемного навчання під час вивчення географії у 6 класі	38
Денисик Г. І., Гайдідей І. В., Городенко Т. П. Дюни Прибузького Полісся та їх сучасне господарське використання	43
Денисик Г. І., Савчук Д. І., Козловський Я. В. Гідроелектростанції середнього Побужжя як осередки розвитку негативних процесів	48
Денисик Б.Г., Коваль Б. В. Визначення поняття гастрономічного туризму	52
Дець Т. І., Браславська О. В., Тхоржевська В. Л. Дослідницький підхід у ноосферологічному пізнанні природи	55
Душечкіна Н.Ю. Важливі заходи захисту малих річок	59
Дідух І. М., Браславська О. В., Озерова Л. А. Туристські райони Іспанії	63
Ємчук Т. В. Сейсмічний моніторинг: від науки до застосування	66
Копилець Є. В. До проблеми вивчення джерел географічних знань у 6 класі Нової української школи	71
Кирилюк В. П. Особливості еколого-географічного картографування міської території	74
Кіралі Е. Л., Рожі Т. А. Використання методів дослідження на уроках біології	77
Корнус А. О., Корнус О. Г., Клок С. В. Аналіз грозової активності у Сумській області	80

Котик Л. І. Активні форми навчання у підготовці здобувачів освіти предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія): на прикладі освітнього компонента «Геокультура і Геоосвіта України»	84
Красноштан І. В., Маймескул Г. В. Формування та розвиток пагонів винограду сортів восторг, страшенський, плевен і аркадія в умовах центральної частини Правобережного Лісостепу України	90
Красноштан І. В., Маркітан Д. І. Динаміка росту саджанців окремих сортів яблуні в умовах АБС Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини	92
Красноштан В. І., Васетинська О. В. Формування біометричних показників сортів васильків справжніх залежно від строку висаджування розсади	95
Кочубей М. М. Формування комунікативної культури майбутніх екологів	97
Люленко С. О., Зуграва Н. В. Формування пізнавальних інтересів учнів на уроках біології	102
Максютов А. О., Бортніченко Я. В. Порівняльна економіко-географічна характеристика міст України (на прикладі Одеси та Луцька)	105
Максютов А. О., Шкільнюк О. В. Еколого-геохімічні дослідження Більче-волицького газосховища	111
Мельник Н. П., Браславська О. В., Костяненко Н. В. Привабливість Греції як об'єкта рекреації і туризму	114
Назаренко Т. Г. Навколишнє середовище як засіб навчання географії в закладах загальної середньої освіти	118
Омельченко В. С., Небикова Т. А. Навчальні практики як спосіб формування фахових компетенцій здобувачів вищої освіти	122
Подзерей Р.В., Водолаз В.В. Вплив мінеральних добрив та їх компонентів на довкілля	125
Проценко О. В. Клімат Звенигородського району Черкаської області	127
Рожі І. Г. Компетентнісний підхід в гуртковій краєзнавчо-туристській роботі майбутнього вчителя географії	132
Рожі І. Г., Бейреш В. С., Баня С. О. Геокешинг як засіб розвитку пізнавальної активності здобувачів освіти на уроках географії	136
Рожі Т. А. Теоретичні засади геоінформаційного картографування	139
Ремез М. А., Гончарук В. В. Можливості підвищення екологічної безпеки транспортних засобів з дизелями застосуванням альтернативних палив	142
Совгіра С. В. Теоретичні засади проектування змісту професійної підготовки майбутнього еколога	149
Сорокіна С. О., Скрильова Д. Є. Діяльність Ф. Вовка в царині української антропології	154
Ситник О. І., Стус О. С. Ландшафти Гайворонського краю	160
Ситник О. І., Левенець Л. О. Роздільнянський народний історико-краєзнавчий музей	165

імені А. С. Макаренка, Сумський відділ Українського географічного товариства. С. 163–176.

7. Тимофеев В. Є., Клок С. В., Корнус А. О. та ін. Українське Полісся як індикатор сучасних кліматичних змін. *Українське Полісся: проблеми та тренди сучасного розвитку*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ніжин, 10-11 лют. 2022 р.). Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя. С. 102–105.

Котик Л.І., асистент кафедри
економічної і соціальної географії
імені професора Олега Шаблія
Львівський національний університет
імені Івана Франка
liubov.kotyk@lnu.edu.ua

**АКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014.07 СЕРЕДНЯ ОСВІТА
(ГЕОГРАФІЯ): НА ПРИКЛАДІ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ГЕОКУЛЬТУРА І ГЕООСВІТА УКРАЇНИ»**

Трансформація освітнього процесу у вищій школі охоплює весь процес підготовки здобувачів освіти та має за мету покращення якості і структури освітньо-професійних програм [2], впровадження інноваційних курсів, застосування нових методів підсумкового контролю засвоєння знань, розширення прикладних та практичних аспектів підготовки студентів, набуття професійних і м'яких компетентностей [3, 4, 5], формування культури самонавчання і навчання впродовж усього життя. Реалізація такого широкого спектру завдань можлива завдяки впровадженню в освітній процес активних форм навчання [1]. Однією із освітньо-професійних програм освітнього рівня «бакалавр» на географічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка, де застосовуються активні форми навчання, є «Середня освіта (Географія)».

ОПП «Середня освіта (Географія)» ОР «бакалавр» націлена на: *«формування у здобувачів здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі з організації освітнього процесу, зумовлені закономірностями й особливостями сучасної теорії та методики навчання географії, які характеризуються комплексністю, швидкою зміною суспільно-політичних процесів, розвитку*

*просвітницької діяльності, використанням інноваційних методів навчання, що суттєво сприяє працевлаштуванню здобувачів» [7, с. 3]. З метою досягнення означеної мети, програма містить збалансований набір освітніх компонентів нормативного блоку і вибіркового блоку. Останній укладено з метою розширення професійних і практичних навиків підготовки здобувачів освіти. Одним із компонентів вибіркового блоку ОПП [6, с. 3-5] з-поміж «Організація освітнього простору для обдарованих дітей», «Кліматична політика у шкільній програмі», «Ґрунти України», «Хмарні інформаційні технології в освіті», «Організація природокраєзнавчих маршрутів», «Географія Українських Карпат і Криму з дидактикою», «Інноваційні методи навчання географії у школі» є новаторський навчальний курс «Геокультура і геоосвіта України» [8]. Цей компонент пропонується здобувачам освіти для засвоєння в 6 семестрі, в обсязі 4 кредити ЄКТС: 32 год лекцій, 32 год семінарсько-практичних занять, 56 год. самостійної роботи [6, 7]. Він спрямований на вивчення *«фундаментальних теоретичних засад та прикладних аспектів просторових відмінностей функціонування культури і освіти в Україні та застосування цих теоретико-прикладних положень при вивченні аналогічних і дотичних тем у курсі «Географія» середньої школи»* [9, с. 7]. Засвоєння освітнього компоненту дасть змогу здобувачам освіти: *«володіти сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосовувати її у професійній діяльності; застосовувати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат у географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії»* [7, с. 6-7; 9].*

Складність змістового наповнення та структури курсу, його вага у формуванні професійних компетентностей майбутніх вчителів географії, розвитку їхнього світогляду та формування україноцентричних позицій, передбачає використання різноманітних активних форм навчання (табл. 1).

Активні форми навчання у курсі «Геокультура і геоосвіта України»

Теми практично-семінарських занять	Активні форми навчання
Теоретичні засади геокультури і геоосвіти	Дискусія, мозковий штурм
Нові методи дослідження геокультури і геоосвіти України	Дискусія, аналіз кейсів
Проблеми вивчення географії культури і географії освіти у середній школі	Дискусія, аналіз кейсів, карта знань
Етнографічно-географічне районування України	Аналіз кейсів, створення медіаконтенту
Географія релігії України	Дискусія, аналіз кейсів
Історико-культурне й інтегральне геокультурне районування України	Дискусія, мозковий штурм
Географія освіти України	Шість капелюхів мислення
TED-виступ на тему «Географія культури, географія освіти України»	TED-виступ, аналіз кейсів

Аналіз кейсів (аналіз конкретної ситуації, англ. *case method*) – активна форма навчання, яка часто застосовується на практично-семінарських заняттях з курсу «Геокультура і геоосвіта України». Її сутність полягає в дослідженні й детальному аналізі здобувачами освіти передумов виникнення, механізму розвитку і дій/шляхів з вирішення проблемних ситуацій теоретичного або прикладного характеру з географії освіти чи культури України на різних просторових рівнях – локальному, регіональному, загальнодержавному. Перевагою форми навчання є напрацювання студентами навичок аналізу, систематизації й узагальнення інформації, декомпозиції сформованої проблеми, укладання алгоритму дій щодо розв’язання проблеми, пропрацьовування варіантів альтернативних рішень розвитку ситуації та їхніх наслідків, критична оцінка результативності розв’язання проблеми. Наприклад, вивчаючи тему «Етнографічно-географічне районування України» здобувачі освіти аналізують

кейси збереження і примноження етнографічних традицій і звичаїв на прикладі власних родин: звертають увагу на етнографічні райони походження гілок родини, спадковість традицій і звичаїв у родині, дії з їхнього збереження і передання наступним поколінням, процеси асиміляції, інкультурації тощо. Працюючи над темою «Проблеми вивчення географії культури і географії освіти у середній школі» студенти розглядають навчальні посібники як готові кейси, які містять рішення з представлення проблем курсу у закладах середньої освіти, звертають увагу на підходи до розкриття тем, їхню насиченість методичними напрацюваннями і теоретичними підходами, фактажем даних та доцільністю його подання із врахуванням вікових груп учнів.

Карта знань – (карта пам'яті, карта думок, карта розуму, англ. *mind map*) — схематичне візуальне представлення переважно засобами діаграм, блоків, схем тез, логічно структурованих компонентів, думок, що об'єднані загальною ідеєю. Така візуалізація сприяє показу на одному аркуші паперу ідеї чи блоків тематичного матеріалу, забезпечує швидке і глибше його розуміння [9, с. 88]. Карту знань, як активну форму навчання, здобувачі освіти застосовують при розгляді теми «Проблеми вивчення географії культури і географії освіти у середній школі», коли візуалізують на одному аркуші матеріал поданий у тематичних параграфах підручників, а потім порівнюють укладені карти знань за різними підручниками і темами та дискутують про цілісність представлення матеріалу та його складність для розуміння і застосування у повсякденному житті.

Шість капелюхів мислення – активна форма навчання, сутність якої полягає у тому, щоб розглянути одну й туж проблемну ситуацію з шести незалежних одна від одної точок погляду (*point of view*). Це дає змогу сформувати найповніше уявлення про предмет дискусії/дослідження/аналізу і на логічному та емоційному рівнях оцінити переваги й недоліки [10]. В основі прийому лежить концепція паралельного мислення: 1 «білий капелюх» – фокусування уваги на інформації – аналіз відомих фактів, оцінка, яких фактів не вистарчає і де їх можна отримати; 2 «жовтий» – дослідження можливих переваг, оптимістичний прогноз розвитку

ситуації/події, яка досліджується; 3 «чорний» – оцінка ситуації/події з погляду наявних недоліків, ризиків, загроз розвитку ситуації тощо; 4 «червоний» – увага на інтуїцію, відчуття, емоції; висловлення усіх інтуїтивних здогадок, не дивлячись на їхню логічність щодо предмету дослідження (ситуації/дії); 5 «зелений» — пошук альтернатив, генерація ідей, модифікація наявних напрацювань з досліджуваної ситуації; 6 «синій» – підбиття підсумків дослідження [9, с. 110]. Цю активну форму навчання здобувачі освіти застосовують при вивченні теми «Географія освіти України», де вони аналізують попит на ринку вищої освіти України і визначають чим він зумовлений, як він впливає на майбутній ринок праці держави, забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку держави і регіонів, впровадження засад постіндустріального розвитку.

TED-виступ, як активна форма навчання, застосовується здобувачами освіти у рамках останньої теми з курсу (табл. 1), де студенти презентують свої роздуми на довільну тему за змістом освітнього компонента.

Виступи у форматі TED – це короткі (максимум до 18хв., переважно – 5-7 хв), ретельно підготовлені доповіді. Головний посил виступу – цікаво, репрезентувати свою думку, спонукати якомога більше людей з метою її поширення й підтримки [4]. Коли цього потребує тематика доповіді, під час виступу можна зіграти на музичних інструментах, заспівати, станцювати, презентувати перформанс, звукову чи відеоінсталяцію якщо це допоможе донести ідею виступу до слухачів, розкрити її зміст. Доповідач готуючи TED-виступ отримує навички таймменеджменту, працює над самопрезентацією, розвиває лідерські навички, емпатію, отримує досвід публічного виступу; слухачі – критичного сприйняття інформації, активного слухання, долучення та дискусії.

Тематика TED-виступів здобувачів освіти у рамках курсу «Геокультура і геоосвіта України» дуже широка: від «Візантійська культура на просторах України» і «Переосмислення культурного надбання періоду Гетьманщини» до «Формування субкультури аніме у Львові», «Трансформація культурного простору гуцульських сіл», «Освітні тренди серед молоді» і т.д.

Активні форми навчання, які застосовуються у рамках освітнього компоненту «Геокультура і геоосвіта України» дають змогу здобувачам освіти більше заглибитися у теоретичний матеріал і прикладний аспект курсу, зрозуміти його практичну спрямованість, отримати навички застосування знань на практиці, розвинути м'які навички, як комунікаційного так і професійного спрямування.

Список використаних джерел

1. *Башикір О. І. Активні й інтерактивні методи навчання у вищій школі. Педагогіка та психологія. Харків, 2018. Вип. 60. С. 33–44.*
2. *Біланюк В., Котик Л. Освітня програма як об'єкт освітнього менеджменту в географії (на прикладі ОПП Середня освіта (Географія) другого (магістерського) рівня вищої освіти). Актуальні питання у сучасній науці, 2023. № 9 (15). С. 673–686. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9\(15\)-673-686](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9(15)-673-686).*
3. *Браславська О., Покась Л. Інноваційні педагогічні технології як засіб формування методичних компетентностей для роботи майбутнього вчителя географії, 2015. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12919/Pedtechnology.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 28.03.2024).*
4. *Котик Л.І. TED-виступ як можливість розвитку м'яких навичок студентів спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія). Географічні діалоги на перехресті практики і теорії: зб. матер. І регіональної наук.-практ. конф. (18 червня 2021 р.). Івано-Франківськ: ПРИЕТ-ДІАС, 2021. С. 80–83.*
5. *Котик Л.І. До проблеми формування soft skills майбутніх вчителів географії. Інтеграція фундаментальних та прикладних досліджень в географічній, екологічній та хімічній освіті: зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. інтернет конф. (26 листоп. 2021 р., Умань). Умань: Візаві, 2021. С. 78–82.*
6. *Навчальний план першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за предметною спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія), галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, 2023. URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/08/NP_014_bachelor-2023.pdf (дата звернення 30.03.2024).*
7. *Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Географія)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за предметною спеціальністю 014.07 Середня*

освіта (Географія), галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, 2023. URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/OPP_014_Serednia_osvitaheohr._2023_6.02.pdf.
(дата звернення 30.03.2024).

8. Ровенчак І., Котик Л. Актуальність викладання навчальної дисципліни «Геокультура і геоосвіта України» у вищій школі. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*, 2021. Вип. 33. С. 69–77.

9. Ровенчак І., Котик Л. Геокультура і геоосвіта України: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 164 с.

10. «Шість капелюхів» прийом-гра для розвитку критичного мислення, 2018. URL: <https://naurok.com.ua/post/shist-kapelyuhiv-priyom-gra-dlya-rozvitku-kritichnogo-mislennya> (дата звернення 30.03.2024).

Красноштан І. В., канд. біол. наук, доцент,
завідувач кафедри біології та здоров'я людини
e-mail: kr.igor@i.ua

Маймескул Г. В. здобувач вищої освіти
III курсу ОС «Бакалавр»
ОП Середня освіта (Біологія)
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПАГОНІВ ВІНОГРАДУ СОРТІВ ВОСТОРГ, СТРАШЕНСЬКИЙ, ПЛЄВЕН І АРКАДІЯ В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Сучасні представники роду *Vitis* L. є культурами, які впродовж тривалого філогенезу зберегли і примножили цілющі сили природи як в практичному використанні плодів, так і в дизайнерській архітектурі зелених насаджень.

Сортове різноманіття дозволяє вирощувати і використовувати виноград в різних природних зонах України, зберігаючи при цьому його господарсько-цінні ознаки. Важливе місце у виноградарстві займають сорти столового призначення, які поряд з високими смаковими якостями містять необхідні для людини вітаміни, мінерали, нуклеїнові кислоти, білки та низку інших речовин, без яких неможлива нормальна життєдіяльність людського організму.

Наукове видання

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ X ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ) ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОЛОГІЯ: НАУКА І ОСВІТА
18-19 квітня 2024 року

Відповідальний редактор – Браславська Оксана Володимирівна

Автори опублікованих матеріалів НЕСУТЬ ПОВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ за точність
наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 15.04.2024 р. Формат 70x100/32.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 11,74

Тираж 100 прим. Замовлення № 216

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19, вул. Небесної Сотні 1/2
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 3-51-33, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavi008@gmail.com
vizavi003@gmail.com